

**Міністерство охорони здоров'я України
Вищий державний навчальний заклад
«Українська медична стоматологічна академія»**

«Затверджено»

на засіданні кафедри експериментальної
та клінічної фармакології з клінічною
імунологією та алергологією

Завідувач кафедру

Професор _____ Т.О. Дев'яткіна

« _____ » _____ 2017 р. Пр. № _____

**Методичні вказівки
для самостійної роботи студентів
під час підготовки практичного заняття**

Навчальна дисципліна	Клінічна фармакологія
Модуль №1	Клінічна фармакологія
Змістовий модуль №2	Клінічна фармакологія лікарських засобів, що впливають на бронхіальну прохідність. Протизапальні лікарські засоби, антибактеріальні лікарські засоби. Місцеві анестетики.
Тема заняття №4	Захист протоколу по ефективності та безпеці лікарських засобів. Підсумковий модульний контроль
Курс	5-й
Факультет	Стоматологічний, підготовки іноземних студентів

1. Актуальність теми:

Головна мета виконання письмової роботи - використання знань з клінічної фармакології для призначення раціональної диференційованої фармакотерапії. Дозволяє студенту засвоїти навички вибору препаратів і освоїти основні правила призначення комбінованої фармакотерапії.

2. Конкретні цілі:

1. Аналізувати основні показники фармакокінетики призначених лікарських засобів.
2. Проводити адекватний вибір і призначати ефективні і безпечні лікарські засоби.
3. Проводити комплекс досліджень для оцінки фармакодинамічних ефектів препаратів і побічної дії з метою їх запобігання.
4. Аналізувати особливості взаємодії призначених лікарських засобів.

3. Базові знання, вміння, навички, необхідні для вивчення теми (міждисциплінарна інтеграція)

Назви попередніх дисциплін	Отримані навички
Мікробіологія	Застосовувати необхідний препарат, виходячи з особливостей будови бактерій, найпростіших, вірусів
Патофізіологія	Застосовувати знання з патогенезу інфекційних захворювань щелепно-лицьової області.
Фармакологія	Пояснювати фармакокінетику, фармакодинаміку, побічні ефекти ЛЗ.
Терапевтична стоматологія Дитяча стоматологія. Хірургічна стоматологія	Пропедевтика внутрішніх хвороб Знати симптоматологію і клінічну картину основних інфекційно-запальних захворювань щелепно-лицьової ділянки

4. Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття.

4.1. Перелік основних термінів, параметрів, характеристик, які повинен засвоїти студент при підготовці до заняття:

№№	Перелік препаратів для виписки рецептів
1.	Адреналіну гідрохлорид
2.	Амінокапронова кислота
3.	Атропін
4.	Вікасол
5.	Гепарин
6.	Дексаметазон
7.	Дибазол
8.	Клофелін
9.	Лідокаїн
10.	Магнію сульфат
11.	Морфіну гідрохлорид
12.	Нітрогліцерин
13.	Новокаїн
14.	Папаверин
15.	Ніфедипін
16.	Мезатон
17.	Промедол
18.	Седуксен (сибазон)
19.	Унігіол
20.	Целекоксиб
21.	Мелоксикам

22.	Сальбутамол
23.	Фуросемід
24.	Фентаніл
25.	Дроперидол
26.	Еуфілін
27.	Анальгін
28.	Димедрол
29.	Анаприлін
30.	Налоксон
31.	Артикаїн
32.	Мепівакаїн
33.	Преднізолон
34.	Кордіамін
35.	Тромбін

4.2. Теоретичний матеріал для підготовки до підсумкового модульного контролю.

1. Предмет і завдання клінічної фармакології. Основні положення фармакокінетики і фармакодинаміки. Клініко-фармакологічна характеристика лікарських засобів, що впливають на ліпідний обмін.

Визначення предмета "Клінічна фармакологія". Методи контролю ефективності та безпеки застосування лікарських препаратів.

Шляхи введення, розподілу, біотрансформація, виведення лікарських засобів. Механізм дії лікарських речовин, їх фармакологічні ефекти і зміни стану функцій організму у відповідь на вплив лікарських препаратів.

Класифікація гіполіпідемічних лікарських засобів. Обґрунтування вибору препарату в залежності від класу дисліпідемії. Режим дозування, взаємодія з іншими групами препаратів. Оцінка ефективності та безпеки застосування. Побічна дія препаратів.

2. Взаємодія лікарських препаратів, види побічної дії ліків, ускладнення медикаментозної терапії.

Взаємодія лікарських препаратів при комплексній лікарській терапії: види і характер прояву взаємодії. Клінічні прояви взаємодії лікарських засобів. Комбіновані лікарські засоби. Переваги та недоліки комбінованих препаратів. Види побічної дії ліків. Ускладнення медикаментозної терапії.

Класифікація видів побічної дії ліків. Основні типи побічних реакцій, пов'язані з фармакологічною активністю. Загальне поняття про лікарської хвороби. Причини виникнення, основні клінічні варіанти і прояви лікарської хвороби. Синдроми, що виникають у відповідь на застосування лікарських засобів, як прояв лікарської хвороби (синдроми Лайєлла, Стівенса-Джонсона).

3. Клініко-фармакологічна характеристика антиангінальних та антиішемічних лікарських засобів.

Класифікація антиангінальних лікарських засобів. Особливості поєднаного застосування препаратів (органічних нітратів, β-блокаторів та блокаторів кальцієвих каналів). Режим дозування. Показання та протипоказання до призначення. Фактори, що знижують резистентність до препаратів цієї групи. Методи оцінки ефективності та безпеки терапії.

4. Клініко-фармакологічна характеристика лікарських засобів, що впливають на здатність крові до згортання.

Лікарські засоби, що впливають на згортання крові і фібриноліз: засоби, що стимулюють адгезію і агрегацію тромбоцитів, кошти, що збільшують освіту фібринових тромбів, інгібітори фібринолізу. Механізм дії і побічні реакції при застосуванні гепарину.

Режим дозування. Переваги НМГ. Прямі інгібітори тромбіну. Показання, протипоказання, можливі побічні реакції при застосуванні прямих інгібіторів тромбіну. Фібринолітики. Можливі ускладнення терапії фібринолітиками. Антитромбоцитарні препарати. Механізм дії. Особливості застосування у хворих з різною патологією.

5. Клініко-фармакологічна характеристика антигіпертензивних лікарських засобів.

Принципи лікування гіпертонічної хвороби. Класифікація антигіпертензивних препаратів. Обґрунтування вибору препарату в залежності від стадії і ступеня гіпертонічної хвороби. Характеристика препаратів першої та другої лінії. Режим дозування. Порівняльна характеристика лікарських засобів, за паливною ефективністю і принципу вибору, сумісність препаратів при різних варіантах перебігу і наявності супутньої патології. Оцінка ефективності та безпеки застосування. Вибір препарату і режим дозування залежно від віку, наявності вагітності.

6. Клініко-фармакологічна характеристика лікарських засобів, що впливають на бронхіальну прохідність. Протизапальні лікарські засоби.

Класифікація засобів, що впливають на бронхіальну прохідність. Фармакокінетика і фармакодинаміка. Режим дозування. Особливості їх поєднаного застосування з ГКС. Терапевтична ефективність β_2 -агоністів, М-холіноблокаторів, метилксантинів. Вибір бронхолітичним засобів при знятті нападу астми і систематичної терапії ХОЗЛ, в тому числі, з урахуванням супутньої патології. Порівняльна характеристика їх терапевтичної цінності. Побічна дія препаратів, переваги та недоліки різних фармакологічних груп. Методи оцінки ефективності та безпеки терапії, з урахуванням ступеня бронхіальної обструкції, в'язкості мокротиння, стану центральної і периферичної гемодинаміки.

Класифікація стероїдних і нестероїдних протизапальних лікарських засобів. Сучасні уявлення про механізм дії. Порівняльна характеристика протизапальної дії препаратів. Показання та протипоказання до застосування. Режим дозування. Схеми призначення глюкокортикоїдів. Сумісність препаратів в комбінованій терапії захворювань. Побічна дія, методи контролю ефективності і безпеки лікування.

7. Клініко-фармакологічна характеристика місцевих анестетиків.

Сучасні підходи до місцевої анестезії. Класифікація місцевих анестетиків за тривалістю дії і хімічною структурою. Обґрунтування індивідуального вибору препарату в залежності від механізму дії і фармакінетических властивостей знеболюючого розчину, показання та протипоказання до його застосування. Дозування препаратів. Вибір препарату, дозування з урахуванням віку і коморбідних станів. Оцінка ефективності та безпеки застосування. Можливі побічні реакції на тлі застосування місцевих анестетиків.

8. Клініко-фармакологічна характеристика антибактеріальних лікарських засобів. Протиалергічні лікарські засоби.

Принципи сучасної антибактеріальної терапії. Класифікація антибіотиків. Роль антибіотиків і хіміотерапевтичних препаратів при інфекційних і гнійно-запальних захворюваннях. Вибір антибактеріальних засобів відповідно до чутливості мікроорганізмів та локалізації процесів, тяжкістю захворювання. Побічні ефекти і протипоказання до антибактеріальної терапії. Вибір антибактеріального лікарського засобу в залежності від фармакокінетики. Вікові особливості антибактеріальної терапії.

Класифікація протиалергічних засобів: антигістамінні, препарати, які ускладнюють звільнення із стовбурових клітин медіаторів негайного типу, препарати, що знижують проникність судин. Фармакологічні ефекти. Застосування. Побічні ефекти. Протипоказання до застосування. Клінічні рекомендації.

Матеріали для підготовки до заняття:

А. Завдання для самоконтролю:

1. Який вазоконстриктор використовують з місцевим анестетиків?
а) ксилометазолін;

- б) фармазолін;
- в) фціпріналін;
- г) адреналіну;
- д) пропранолол.

2. Визначити місцевий анастетик, який використовується тільки для поверхневої анестезії:

- а) булівакаїн;
- б) анестезин;
- в) новокаїн;
- г) пропранолол;
- д) артіраїн.

3. Визначити синтетичний антибактеріальний препарат з антиаеробним дією:

- а) метронідазол;
- б) напідіксова кислота;
- в) еритроміцин;
- г) морфоксацін;
- д) оксолін.

Б. Приклади ситуаційних завдань

1. Хворому В. 38 м, з метою лікування періоститу був призначений антибактеріальний препарат, механізм дії якого пов'язаний з інгібіцією ДНК-гірази. Засіб має широкий спектр дії. Виписати рецепт.

- а) анальгін;
- б) сульфален;
- в) ципрофлоксацин;
- г) метронідазол;
- д) бісептол.

2. Хворому після проведення обстежень встановлено діагноз: гострий остемієліт нижньої щелепи. Який антибіотик необхідно призначити? Обґрунтувати відповідь. Виписати рецепт.

- а) бициллин-5,
- б) ампіцилін;
- в) левоміцетин;
- г) гентаміцин;
- д) кліндаміцин.

3. У хворого при лікуванні пульпіту 16 зуба в якості анестетика використовували розчин лідокаїну. Через кілька хвилин після ін'єкції з'явилася задишка, тяжкість за грудиною, сухий кашель, ціаноз АТ - 60/40 мм рт.ст. Який препарат використовують першим для надання невідкладної допомоги. Обґрунтувати відповідь. Виписати рецепт.

- а) адреналін;
- б) преднізолон;
- в) еуфілін;
- г) промедол;
- д) вікасол.

Література:

Основна:

1. Машковский М.Д. Лекарственные средства / 15-е изд., перераб., испр. и доп. – М.: РИА «Новая волна», 2008. – 1206 с.: ил.
2. Клінічна фармакологія: підручник / Кол. авторів; за ред. О.Я. Бабака, О.М. Біловола, І.С. Чекмана. -К.: Медицина, 2008, с. 226-257.
3. Клінічна фармакологія: підручник / Кол. авторів; за ред. О.М.Біловола, О.Ф.

Возіанова, І.К. Латогуза та ін. - К.: Здоров'я, 2005 - Т.1 – С. 264-320.

4. Клиническая фармакология: учебник под ред. / И.А.Зупанца, С.В. Наметова, А.П. Викторова. - Х.: изд-во НФаУ: Золотые страницы, 2005. - Т.1 - С. 194-230.

5. Залюбовська О.І., Коваль С.М., Литвинова О.М. Клінічна фармакологія: Підручник. - Х.: Видавничий Дім «Інжек», 2003 - С. 250-264.

6. Михайлов И.Б. Клиническая фармакология. - С.-ПБ.: Фолиант, 1998. – 496 с.

7. Белоусов Ю.Б., Моисеев В.С., Лепахин В.К. Клиническая фармакология и фармакотерапия. Руководство для врачей. – Москва, 1993. – 393 с.

8. Латогуз І.К., Мала Л.Т., Циганенко А.Я Клінічна фармакологія (у двох томах). – Харків: "Основа", 2000. – 539 с.

9. Кукес В.Г. Клиническая фармакология. – М.: Медицина, 1999. – 440 с.

10. Лоуренс Д.Р., Бенитт П.Н. Клиническая фармакология. (в 2 томах).– М.: Медицина, 1991.

11. Фармакологія. Підручник для студентів стоматологічних факультетів / Чекман І.С., Бобирьов В.М., Горчакова Н.О. та ін. – Вінниця, «Нова книга», 2009. – 480 с.

12. Буталов В.П., Макарова Т.П., Черезова И.Н. Клиническая фармакология. Учебное пособие.– Казань: «Булгар-пресс», 2003. – 168 с.

Додаткова:

1. Практическое руководство по антиинфекционной химиотерапии / Под ред. Страгунского Л.С., Белоусов Ю.Б., Козлов С.Н. – Москва. – 2002.

2. Фармакотерапия неотложных состояний: Пер. с англ. Сусли Г.М., Мазур Г., Кунньон Р.Е. и др. – М.; СПб.: “Издательство БИНОМ” – “Невский Диалект”, 1999. – 633 с.

3. Балткайс Я.Я., Фатеев В.А. Взаимодействие лекарственных веществ.– М.: Медицина, 1991. – 302 с.

4. Окорочков А.Н. Лечение болезней внутренних органов.– М.: Мед. Литература, 1999. - Т.1. – С. 286-322.

5. Данилевський М.Ф., Мохорт М.А., Мохорт В.Б. Фармакотерапія захворювань слизової оболонки порожнини рота і тканин пародонту.– Київ, 1991. – 259 с.

6. Довідник з фармакотерапії основних стоматологічних захворювань. Мухіна Є.А., Гикавий В.І. – Кишинев, 1990. – 32 с.

7. Захворювання зубів і порожнини рота. Мастеров Ю.І., Скрипнікова Т.П., Семенець В.Г. – Полтава: ПБМУ, УМСА, 2001. – 352 с.

8. Максименко П.Т. Побічна дія медикаментозних засобів у стоматологічній практиці. Навчальний посібник. – Полтава, 2004. – 184 с.

9. Рациональная терапия в стоматологии: Рук. для практикующих врачей / Барер Г.М., Зорян Е.В., Агапов В.С., Афанасьев В.В. и др. – Москва: «Литература», 2006. – 568с.

10. Лекарственные препараты, применяемые в стоматологии / Под ред. В.В.Яснецова, Г.Н.Ефремовой. – Москва: «ГЭОТАР-МЕД», 2004. – 334 с.

11. Побочное действие лекарств. Справочник / Под ред. Дрогвоз С.М. – Харьков: «СИМ», 2010. – 480 с.

12. Харьков Л.В., Яковенко Л.Н. Справочник хирурга-стоматолога. – Москва: «Книга плюс», 2008. – 372 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://cardio.medi.ru/66.htm/>

2. <http://eurheartj.oxfordjournals.org/>

3. <http://intl-ajrccm.atsjournals.org/>

4. <http://thorax.bmjournals.com/>

5. <http://ukrcardio.org/>

6. <http://ukrmed.org.ua/>

7. <http://www.aafa.org/>

8. <http://www.cardiolog.org/>
9. <http://www.cardiosila.ru/>
10. <http://www.chestjournal.org/>
11. <http://www.consilium-medicum.com/>
12. <http://www.dralkpharma.ru/>
13. <http://www.escardio.org/>
14. <http://www.ifp.kiev.ua/>
15. <http://www.likar.info/pro/kardiologiya-revmatologiya-kardiohirurgiya/kardiologia/>
16. <http://www.medlit.ru/>
17. <http://www.medscape.com/>
18. <http://www.nhlbi.nih.gov/>
19. <http://www.phassociation.org/>
20. <http://www.pulmonology.ru/>
21. <http://www.thoracic.org/>
<http://www.zheludok.ru/>

Методичну розробку склала

доц. Островська Г.Ю.